

אב תשע"ה – יולי 2015

על ט' באב ואחדות ישראלית

רעיה אפנר

רעיה אפנר - מנהלת "נפגשים בשביל ישראל" וחברה בצוות ההיגוי של תחום נשים במדרשה

בימים שלפני ט' באב אנחנו מרבים להלקות את החברה הישראלית ב"שנאת חינם", בחוסר צדק וחמלה. כל המערכות נידונות ברותחין - התקשורת, גופי הממשלה וההנהגה למיניהן. בשבת "חזון", השבת שלפני ט' באב, קראתי באחד מעיתוני השבת על מורה ששאל את תלמידיו מה דעתם שהתקשורת, במקום לשקף את כל הרוע, תשקף את הדברים הטובים שמתרחשים בחברה. התשובה הייתה חד-משמעית: "זה יהיה מאד משעמם". ברור שהתקשורת בהגדרתה כ"כלב השמירה של הדמוקרטיה" מחויבת להאיר את הפינות האפלות כדי שנוכל לנקותן. אבל מה משעמם בגילוי של מעשים טובים המתרחשים (כל הזמן!) בחיינו?

כל מי שהתנסה ואפילו פעם אחת בנתינת חינם, בהעלאת חיוך של שמחה ותודה על פני מישהו, יודע שזו תחושה מדהימה של אושר. כמובן שאת האשמה בקלקול המידות, בדרדור החברה שלנו למקומות קשים, אי אפשר לתלות רק בתקשורת. ברור שלאורך שנות המדינה נוצרו רבדים של הדרה, השפלה, מחסור בתקציבי חינוך, בריאות, דיור ועוד. מכאן שהממסד, ההנהגה או הממשלה הם הכתובת לבוא איתה חשבון, אבל גם זה לא מדויק.

הפטרת שבת חזון, פרק א' בישעיהו, מסתיימת במילים "ציון בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה". המדינה – ציון (ללא קשר לביקורת שיכולה וצריכה להיות על הנהגתה) - אינה יכולה לנהל את עצמה ללא חוק ומשפט, גם אם לעתים הוא פוגע. שביה - אנחנו: היחידים, הקהילות והשבטים שמרכיבים את ציון - אנחנו אלו האמורים לפעול מתוך צדקה, חמלה וחסד.

במצבי קיצון אנחנו מנסים להתעלות על הפערים, מצליחים מעט ומשלמים מחיר יקר בדם ובנפש. הקיץ הקודם הגיש לנו מראה, ולא כולנו הבטנו בה ישירות. יש הטוענים שהתעלנו על עצמנו באחדותנו, ורבים אחרים ראו במראה החברתית את הכאב והזעם ואת הסף הנמוך של סובלנות והכלה לדעות השונות. בקיץ הזה, עשור לניתוק מגוש קטיף, עדין קשה לרבים להכיל את כאב המפונים, ומצד שני חלק אחר עדיין לא סלח ולא השלים עם כללי הדמוקרטיה שאיפשרו את הפינוי.

באחד מנאומיו האחרונים טען הנשיא, כי החברה הישראלית מורכבת מארבעה שבטים. אם לארץ ישראל נכנסו שנים-עשר שבטים, הרי היום אנחנו מונים עשרות (אם לא מאות) קהילות, עדות, מגזרים וקבוצות, שהקשר ביניהם רופף או לא קיים במקרה ה"טוב", ושמקיימים קשר של שנאה והדרה במקרה הרע. כל זה ויותר השתקף בשיח הציבורי ערב ט' באב, והשאלה הבווערת לטעמי היום היא איך לאחד מעט את השבטים שנוצרו. איחוד ולא אחידות. איך להשיב את הצדקה החמלה והחסד לאורחות חיינו, כך שמקרה של מישהו שסייע/ה עזרה לאדם אחר לא יהיה כותרת בעיתון בגלל חריגותו.

בערב ט' באב הוזמנתי לפאנל שנושאו היה האחדות. למרות שהיה זה ערב של צום ומספד, לא יכולתי להסתיר את שמחתי על העניין שמוצאים אנשים בשיח כזה. לאורכה ורחבה של הארץ התקיימו מפגשים רבים, שכולם - דרך נושא זה או אחר - דנו בשאלה איך להפוך את החברה הישראלית לטובה יותר.

התשובה, לדעתי, טמונה קודם כל בשיח. השיח האמיתי, הפוגש את האחר במבט עיניים ומאפשר דיאלוג, הוא התנאי לכל שינוי חברתי. לא פשוט לצאת מהבועה האישית-החברתית. קל לנו לנהל דיאלוג עם הדומים לנו, ואת חובת הצדקה למלא בתרומה כספית קטנה, גדולה, או אחרת מסוגה. ככל שנרבה לצאת מאזור הנוחות האישי, לפגוש את השונים מאתנו בדעות, באמונות, באורחות וסגנונות חיים ולנהל איתם שיח כן ואמיתי - כך נאפשר גם פעילות משותפת שתשפיע על חיינו, על ההנהגה והתקשורת ונקרב את חזון ישעיהו - "ציון בְּמִשְׁפַּט תִּפְדֶּה וְשִׁבְיָהּ בְּצִדְקָה".